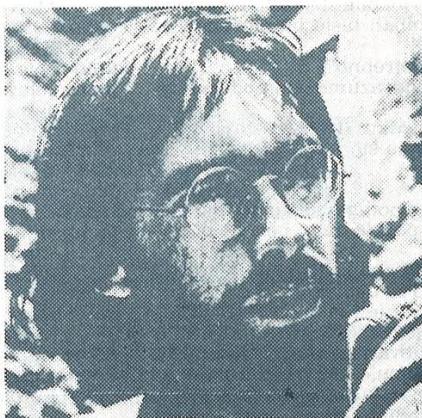

uteha stranaca (V)

jan mekjuen

JAN MEKJUEN (IAN MCEWAN), britanski pripovedač i romanopisac, rođen je 1948. godine u Oldershotu. Za prvu knjigu pripovedak *Prva ljubav, poslednji obredi* koja je objavljena 1975. godine dobija nagradu Somerset Moma 1976. Tri godine posle objavljanja prve zbirke pripovedaka, 1978., izdaje drugu zbirku pripovedaka *Između čarsava*, a iste godine objavljuje svoj prvi roman *Cementna bašta*. 1981. godine objavljuje svoj drugi roman pod naslovom *Uteha stranaca* i iste godine izdaje zbirku TV drama *Podražavanje*. Mekjuen je, po mišljenju mnogih kritičara i autora, najznačajniji pisac koji se javio u Velikoj Britaniji tokom sedamdesetih godina.

Kolin je počeo da skida spavačicu. »Ne mogu se po tudioj kući šetati ovako obućen.«

»U svakom slučaju, ne sa erekcijom,« rekla je Meri pošto se vratila jogi.

Stajala je skupljenih nogu, ruku spuštenih uz telo, naginjući se napred da bi dodirnula palčeve, a onda se savila još jače položivši dlanove na pod.

Kolin je stajao posmatrajući je sa spavačicom u rukama.

»To su dobre vesti u vezi sa tvojim ubodima,« rekao je malo kasnije. Meri je nešto progundala. Kada se ponovo uspravila, Kolin joj je pribacio. »Ti ćeš to morati obući,« rekao je. »Iди i vidi što se dešava.« Ispružila je trup i istezala se sve dottle dok nije uspela rukom dohvati članak leve noge. Desna nogu joj je bila dignuta visoko u vazduh i ona ju je pratila pogledom. Kolin je ispušto spavačicu na pod i legao na svoj krevet. Posle otprilike petnaestak minuta Meri ju je podigla sa poda, obukla je, namestila kosu na ogledalu u kupatilu i nacerivši se Kolinu, izašla iz sobe.

Birala je svoj put polako duž prostrane galerije u kojoj su se nalazili skupoceni, nasledeni predmeti, bio je to porodični muzej u kom je preostalo veoma malo životnog prostora, to su bili predmeti od kojih je svaki bio obilato izrezbaren, neupotrebljavan i brižljivo čuvan, predmeti od crnog mahagonija, rezbareni i lakisani, neki od njih čak učvijeni u crni somot. Dva dedinia časovnika stajala su u udubljenjima u zidu kao stražari jedan naspram drugog. Čak i manji predmeti, kao punjene ptice pod staklenim kupolama, vase, činije za voće, postolja za lampe, predmeti od mesinga i stakla čija svrha nije bila sasvim jasna, suviše teški da bi se pomerali, izgubivši vremenom svoje priče, ustisnuli su se duboko u svoja mesta. Na zapadnom zidu su se nalazila tri prozora koja su bacala ornamente senki na suprotan zid kroz poluspuštene šalone, koji su sada postepeno bledeli; osim toga, šaru ornamenta je kvario i istrošeni cilim koji je visio na tom zidu. U centru galerije nalazio se veliki politirani trpezarijski sto, s stolicama visokih naslona poredanim oko njega. Na kraju stola nalazio se telefon, podmetać za pisanje sa upijačem i olovka. Na zidovima su visile mnogobrojne slike u ulju, većinom portreti i nekoliko žučkastih pejzaža. Portreti su bili ujednačeno tamni; likovi odeveni u tamna odela, sa tamnom pozadinom u odnosu na koju su likovi sijali kao mesečina. Dva pejzaža su prikazivala ogolelo drveće, koje se jedva razaznavalo nadneto nad tamna jezera na čijim obalama se novite figure igraju podignutih ruku.

Pri dnu galerije nalazila su se dvoja vrata, ta kroz koja su oni prošli kada su dolazili bila su nesrazmerno mala, ofarbana u belo, izgledalo je kao da je ova velika rezidencija izdeljena na nekoliko stanova. Meri se zaustavila ispred ormara koji je stajao na zidu između dva prozora, svaka od ladica na ormaru imala je mesinganu ručku u obliku ženske glave. Sve ladice bile su zaključane. Na vrhu ormara su se nalazili brižljivo poredani lični, ali veoma raskošni predmeti: srebrni posluživačnik, četke za odela, šarena kineska posuda u kojoj se meša sapun za brijanje, nekoliko koljačkih brijača aranžiranih u obliku lepeze, nekoliko lula poredanih na držać od slonove kosti, korbač za jahanje, zlatna kutijica za kremen, sat na lancu. Na zidu iza ove izložbe nalazile su se sportske slike, najviše sa konjiskih trka, sa konjima u galopu i džokejima u šeširima.

Meri se divila veličinom galerije — ponovo obilazeći krupnije eksponate, zaustavljući se i zureći u ogledalo — pre no što je nečeg veoma važnog postala svesna. Pokretna staklena vrata vodila su na balkon. Sa mesta na kom je ona stajala svetlost lustera je pagdala tako da joj je one mogućaval da vidi napole, gde je već vladala polutama, ali se moglo videti obilje biljaka u cvetu, pušavica, patuljastog drveća u saksijama i, Meri je zadržala dah, jedno malo bledo lice koje ju je posmatralo iz senke, lice bez tela, noćno nebo i odsjaj svetlosti na staklu onemogućaval su joj da razazna odeću ili kosu. To savršeno ovalno lice je nastavilo da zuri u nju, ne trepući; a onda se povuklo natrag u senku i nestalo. Meri je naglas ispuštila vazduh. Osvetljena soba se naglo zatresla kada su se staklena vrata otvorila. Mlada žena, okrugno zategnute i začešljane kosе unatrag, koraknula je u sobu pomalo kruto i ispružila ruku. »Dodata napolje,« rekla je. »Prijatnije je.«

Nekoliko zvezda se već pojavilo na modrom nebu, još uvek se mogla uočiti granica između mora i neba, videle su se i motke za vezivanje čamaca i obrisi ostrva na kom se nalazilo groblje. Tačno ispod balkona nalazilo se pusto dvorište. Velika količina cveća u saksijama emitovala je jak, gotovo bolestan miris. Žena se spustila u jednu platnenu stolicu uz bolan uzdah.

»Divno je,« rekla je žena, kao da je Meri već progovorila.

»Ja provodim ovde što je moguće više vremena.« Meri je klimnula glavom. Balkon je oprilično bio kao polovina one velike sobe.

»Zovem se Kerolajn. Ja sam Robertova žena.«

Meri se rukovala sa njom, predstavila se i sela u stolicu naspram nje. Mali beli sto ih je razdvajao, a na njemu se nalazio tanjur na kom je bio jedan jedini biskvit. U bršljanu kojim je bio obrastao zid iza njih pevao je cvrčak. Kerolajn je zurila u Meri kao da je ona sama nevidljiva, njen pogled je polagano prelazio sa kose na oči, usta i dalje nadole, gde joj je sto zaklanjao vidik.

»Je li ovo vaše?« upitala je Meri dodirnuvši rukav spavačice. Delovalo je kao da ju je pitanje prenulo iz sna. Uspravila se u stolici, spustila ruke u krilo, rekrstila noge, kao da zauzima najpovoljniji položaj za razgovor. Kara je progovorila, glas joj je bio pomalo isforsiran, a ton nešto viši nego ranije. »Da, sama sam je napravila sedeći ovde napolju. Ja volim da vezem.«

Meri je pohvalila njen rad, a onda je nastala tišina, tokom koje se Kerolajn uporno borila da se seti nečega što bi je moglo prekinuti. Trgnuvši se nervozno, primetila je da je Meri okrnula pogledom biskvit, koji joj je ona odmah ponudila. »Molim vas, poslužite se.«

»Hvala.« Meri se trudila da ga jede polako.

Kerolajn ju je pomno posmatrala. »Mora da ste gladni. Da li biste žezeleli nešto da pojedete?«

»Da, molim.«

Ali, Kerolajn se nije odmah podigla. Umesto toga je rekla: »Žao mi je što Robert nije ovde. Zamolio me je da ga izvinim. Otišao je u svoj bar. Naravno, poslom. Novi vlasnik počinje od večeras da radi.«

Meri je podigla pogled sa praznog tanjira. »Njegov bar?« Kerolajn se počela podizati uz užasne napore, govoreći kroz primetan bol. Odrečno je zatresla glavom kada joj je Meri ponudila pomoć. »On je poseđovao bar. Mislim da je to za njega bila neka vrsta hobija. Vodio vas je tamo.«

»Nije nam spomenuo da je njegov,« rekla je Meri.

Kerolajn je uzela tanjur i otišla do vrata. Kada je stigla do vrata, moralala se okrenuti celim telom da bi pogledala u Meri. Rekla je neuslijeno, »Vi više znate o tom mestu od mene, ja nikad u životu nisam bila tamo.«

Vratila se kroz petnaest minuta sa malom pletenom korpom punom sendviča i sa dve čaše soka od narandže. Došla je do balkona i dozvolila Meri da uzme poslužavnik iz njenih ruku. Meri je ostala da stoji sve dok se Kerolajn nije smestila na stolici.

»Jeste li povredili led?«

Ali, Kerolajn joj je odgovorila jednostavno i prijatno. »Jedite i ostavite nešto i svom prijatelju.« A onda je brzo dodala: »Da li mnogo volite vašeg prijatelja?«

»Mislite Kolina?« rekla je Meri.

Kerolajn je govorila oprezno, lice joj se grčilo kao da je svakog časa očekivala eksploziju. »Nadam se da se nećete ljutiti. Treba nešto da vam kažem. Poštenije je. Vidite, ja sam ulazila u vašu sobu dok ste spavali. Sedela sam na sanduku petnaestak minuta. Nadam se da se ne ljutite.«

Meri je progutala pljuvačku i rekla nesigurno: »Ne.«

Odjedanput Kerolajn kao da se podmladila. Igrala se prstima kao zburnjena tinejdžerka. »Mislima sam da je bolje da vam kažem. Ne bih želela da imate osećaj kao da vas je neko špijunirao. Ne mislite tako, zar ne.«

Meri odrečno zatrese glavom. Kerolajn je bio nešto glasniji od šapata. »Kolin je veoma lep. Robert mi je to rekao. A i vi ste, naravno.«

Meri je nastavila da jede sendvič jedan za drugim, pogleda prikovanog za Kerolajnove ruke.

Kerolajn je pročistila grlo. »Prepostavljam da mislite kako sam luda, kao i da to sam neotesana. Da li ste zaljubljeni?«

Meri je pojela jedan ili dva sendviča više no što joj je pripadal. »Pa da, ja ga volim, ali možda vi pod tim »zaljubljena« podrazumevate nešto drugo.« Podigla je pogled. Kerolajn je čekala da ona nastavi. »Ja nisam opsednuta njime, njegovim telom, na onaj način na koji sam to bila kad smo se prvi put sreli. Ali, ja mu verujem. On je moj najbolji prijatelj.«

Kerolajn je govorila uzbudljeno, sada više kao dete nego kao tinejdžer. »Pod tim »zaljubljena« podrazumevam da biste uradili bilo šta za tu osobu, i...« Oklevala je. Oči su joj bile neobično blistave. »I da mu dozvolute da uradi bilo šta sa vama.«

Meri se opustila u svojoj stolici i okretala u ruci praznu čašu. »Bilo šta je prilično krupna reč.«

Kerolajn je govorila izazivački. Ruke su joj bile stegnute u pesnicu. »Ukoliko ste u nekoga zaista zaljubljeni, trebali biste biti spremni da vas taj neko čak i ubije ako je to potrebno.«

Meri je ipak uzela još jedan sendvič. »Potrebno?«

Kerolajn je nije cula. »To je ono što ja podrazumevam pod »biti zaljubljen«, rekla je trijumfalno.

Meri je gurnula sendviće van domaća ruku. »I, pretpostavljajući da biste bili spremni da čak i ubijete osobu u koju ste »zaljubljeni«.«

»O da, da sam muškarac, bila bih.«

»Muškarac?«

Ali, Kerolajn je u tom trenutku teatralno podigla kažiprst i nakrivila glavu. »Nešto sam čula«, prošaputala je i počela da se bori ne bi li se podigla sa stolice.

Vrata su se širom otvorila i Kolin je oprezno kročio na balkon, sa malim belim peškirom za ruke vezanim oko struka.

»Ovo je Kerolajn, Robertova žena,« rekla je Meri. »Ovo je Kolin.«

Pošto su se rukovali, Kerolajn ogled je ostao prikovan za Kolina na isti onaj način na koji je malopre bio prikovan za Meri. A Kolinov je bio prikovan za sendviće. »Privucite sebi stolicu,« rekla je Kerolajn pokazujući na složenu platnenu stolicu koja se nalazila malo dalje.

Kolin je seo između njih dve, okrenut ledima moru, pripadajući, za svaki slučaj, peškir jednom rukom. Jeo je sendviće dok ga je Kerolajn pomno posmatrala. Meri je malo odmakla svoju stolicu da bi mogla bolje razgledati nebo. Neko vreme niko nije govorio. Pošto je ispiši svoj sok od narandže, pokušao je da ulovi Merin pogled. A onda ga je Kerolajn, postavši ponovo samosvesno pričljiva, upitala da li uživa u svom boravku. »Da,« odgovorio je i nasmešio se Meri, »osim što smo stalno izgubljeni.«

Onda opet nastade kratka pauza. A onda je Kerolajn tako glasno uveziknula da su oni poskakali sa svojih sedišta. »Naravno! Vaša odeća! Ja sam je oprala i osušila. Nalazi se u zaključanom ormaru u vašem kapatilu.«

Meri nije mogla da odvoji pogled od zvezda čiji broj se neprestano uvećavao. »Veoma ljubazno od vas,« rekla je.

Kerolajn se nasmešila Kolinu. »Znate, ja sam i pomislima da ste vi neka tako fina osoba.«

Kolin je pokušao da namesti bolje peškir preko krila, »Čuli ste o meni ranije?«

»Kerolajn je ulazila u našu sobu i posmatrala nas dok smo spavali,« objasnila je Meri, ton joj je bio oprezno nizak dok je to govorila. »Da li ste vi Amerikanka?« upitao je Kolin učitivo.

»Kanadanica.«

Kolin je žustro klimnuo glavom, kao da je razlika neobično značajna.

Kerolajn je prikrivala kikot držeći ključić u rukama. »Robert bi ja voleo da ostanete na večeri sa nama. Rekao mi je da vam ne dam odeću dok ne pristanete da ostanete.« Kolin se nasmejao iz učitivosti, a Meri je zurila u ključ koji se pomerao pred njenim očima, a koji je Kerolajn držala između kažiprista i palca. »Pa, ja sam jako gladan,« rekao je Kolin gledajući u Meri, koja je rekla »Više bih volela da mogu prvo da dobijem svoju odeću, pa tek onda da odlučim.«

»Tako sam upravo i ja mislila, ali Robert je insistirao.« Ona je jednjom postala ozbiljna i nagnuvši se napred, položila svoju šaku na Merinu ruku. »Molim vas, recite da cete ostaneti, mi tako retko imamo posetioca.« Ona ih je prosti prekljinjala, gledajući čas u Kolina, čas u Meri. »Tako bih bila srećna kad biste rekli da. Kod nas se veoma dobro jede, obećavam vam.« A onda je dodala, »Ako ne ostanete, Robert će onda mene kriviti. Molim vas, recite da.«

»Hajde, Meri, rekao je Kolin. »Hajde da ostanemo.«

»Molim vas! U njenom glasu bilo je neke čudne razjarenosti. Meri je podigla pogled i stresla se, neko vreme dve žene su zurile jedna u drugu preko stola. Meri je klimnula glavom, a Kerolajn, kliknuvši od oduševljenja, predala joj je ključ.

VI POGLAVLJE

Najdaljenije zvezde Mlečnog puta bile su vidljive, ali ne kao razbacana fina prašina, već kao uočljive svelte tačke, što je uticalo na to da sazvežđa koja su blistavije svelte deluju neugodno blizu. Sama tmina bila je opipljiva, topla i preterana. Meri je metnula ruke iznad glave i osmatala nebo, a Kerolajn je sedela malo nagnuta napred, dok joj se pogled ponosno premeštao sa Merinog lica na nebo, kao da je ona lično zaslužna za veličinu zvezda. »Ja sam provela sate i sate ovde.« Izgledalo je kao da iščekuje neku pohvalu, ali Meri nije ni trepnila. Kolin je uzeo ključ sa stola i podigao se. »Bolje bih se osećao,« rekao je »kada bih imao na sebi više odeće.« Namesto je bolje peškir na mestu gde mu je butina bila jako otkrivena.

Kada je otišao, Kerolajn je rekla »Nije li slatko kada su muškarci tako stidljivi?«

Meri je primetila naglas kako se ovde zvezde neobično jasno vide. Govorila je zamišljeno i ravnomerno.

Kerolajn je sedela mirno, izgledalo je kao da čeka da i zadnji eho predašnjeg razgovora medu njima utihne pre no što je upitala »koliko dugo poznajete Kolina?«

»Sedam godina,« odgovorila je Meri ne okrećući se prema Kerolajn i nastavljujući da objašnjava kako su oboje njene dece, o kojima je dala kratke podatke, fascinirani zvezdama, kako mogu da nabroje mnogo različitih zvezđa, dok ona zna samo za jedno, Orion, čija se ogromna figura nalazila raskrećena na nebu tačno ispred njih, sa maceom u koricama i raširenim rukama.

Kerolajn je bacila kratak pogled na taj deo neba položivši svoju ruku na Merin zglob i rekla »Vi ste tako skladan par, nadam se da vam ne smeta to što vam kažem. Oboje ste tako skladno gradići, gotovo kao blizanci. Robert kaže da niste venčani. Da li živate zajedno?«

Meri je prekrstila ruke i konačno pogledala u Kerolajn »Ne, ne živimo.«

Kerolajn je povukla ruku i smestila je u svoje krilo zureći neprestano u nju kao da više nije njen vlastita. Njeno sitno lice okruženo tamom delovalo je geometrijski ovalno sa tom tamnom kosom zategnutom unatrag i nekako bezoblično u svojoj pravilnosti, beziražajno, lice koje nije odavalo starost. Nijedan deo njenog lica, ni oči, ni nos, nisu imali u sebi ništa posebno. Njena usta, na primer, kao što sama reč kaže, nisu bila išta drugo do pokretan *usek* ispod nosa. Podigla je pogled sa svog krila i počela zuriti u Merine oči; pustila je da joj se pogled spusti na prostor između njih dve i nastavila sa pitanjima. «A čime se vi bavite, mislim kako zaradujete za život?«

»Radila sam u pozorištu.«

»Glumica!« Ova ideja pomerila je Kerolajn. Savila se nekako čudno na stolici, kao da ju je bolelo da drži leda uspravno, a istovremeno i da ih opusti.

Meri je klimnula glavom. »Radila sam u jednoj ženskoj pozorišnoj grupi. Dobro nam je išlo tako oko tri godine, a onda smo se razisile. Previše je bilo svada.«

Kerolajn se namrštala, »Žensko pozorište?... Samo glumice?«

»Neko od nas su želete da uvedu i muškarce, ili barem da gostuju s vremenom na vreme. Ostale su želete da ostane kao što je bilo, čisto. To je ono što nas je rasturilo do kraja.«

»Komad u kome igraju samo žene. Ne razumem kako to može. Mislim, kako se moglo DOGODITI?«

Meri se nasmejala. »Dogoditi? ponovila je. »Dogoditi.« Kerolajn je čekala objašnjenje. Meri je spustila glas i počela govoriti, sa rukom kojom je delimično prekrila usta, kao da je želeta prikriti osmeh. »Pa možete imati komad u kome dve žene, koje su se tek nedavno upoznale, sede na balkoni i razgovaraju.«

»U svakom slučaju,« rekla je Meri, »ja sam bez posla.«

Kerolajn je pomerala kičmu tamno-amo, činilo se da joj svaki položaj nanosi bol. Meri ju je upitala da li bi joj pomoglo da joj doda jastuče, ali Kerolajn je osorno zatrepsla glavom i rekla »Boli kada se sмејем.« Kada ju je Meri upitala šta je zapravo uzrok njenim tegobama, ona je samo zatrepsla glavom i zatvorila oči.

Meri je ponovo zauzela predašnji položaj i nastavila da posmatra zvezde i svetla na ribarskim čamcima. Kerolajn je udahnula glasno i duboko kroz nos. Meri reče »Naravno, vi ste u pravu, na neki način. Većina najboljih uloga su napisane za muškarce, za pozornicu i van nje. Mi smo igrale i muškarce kada je to bilo potrebno. To je najbolje funkcionalo u kabareu. Jednom smo igrale i Hamleta. Bilo je prilično uspešno.«

»Hamlet.« Kerolajn je izgovorila tu reč kao da joj je nepoznata i nova. Bacila je kratak pogled preko ramena. »Nikada ga nisam pročitala. A komad nisam gledala još od vremena kada sam isla u školu.« Dok je ona to govorila, galerija iza njih se punila svetlom i balkon je odjednom postao osvetljen zbog svetla koje je prodiralo kroz balkonsku vrata. »Nije li to komad sa duhom?« Meri je klimnula glavom. Osluškivala je korake koji su odjekivali galerijom, a sada su se naglo zaustavili. Ni je se okrenela da pogleda. Kerolajn ju je posmatrala. »I o nekom ko je otišao u manastir.«

Meri je klimnula glavom. Ponovo su se začuli koraci, a onda se iznenada zaustavili. Začuo se zvuk povlačenja stolice po podu, a zatim niz metalnih zvukova kao zvečkanje escajga. »Postoji duh,« rekla je rasejanu. »I manastir, ali mi ga nikad ne vidimo.«

Kerolajn je pokušavala da se digne sa stolice. Upravo u trenutku kada je ona uspela da stane na svoje noge, Robert je stao ispred njih uz blagi naklon. Kerolajn je pokupila poslužavnik i prošla pored njega. Ni su se pozdravili, a ni Robert se nije pomerio u stranu da bi ona mogla proći. Nasmešio se Meri i oni su oboje slušali nepravilne korake koji su se udaljavali. Vrata su se zatvorila i otvorila, i ponovo je sve bilo tiho.

Robert je na sebi imao isto odelo od sinoa i isti prodoran miris kolonjske vode. Igra senki učinila je da deluje još zdepastiji nego inače. Stavio je ruke na leda i prišao bliže Meri, rasputivši se učito da li su Kolin i ona dobro spavali. Onda su sledila laskanja: Meri se divila stanu, pogledu sa balkona; Robert je objasnio da je kuća nekada pripadala njegovom dedi. Objasnio joj je da kada se on uselio, podelio ju je na pet luksuznih stanova i sada živi od krije. Pokazao joj je groblje i objasnio da su tamo sahranjeni njegov deda i otac jedan do drugog. Zatim je Meri, pokazujući na pamučnu spavačicu koju je imala na sebi, objasnila kako treba da ide da se presuve. Propustio ju je kroz vrata i poveo do velikog trpezarijskog stola insistirajući da prvo popije čašu šampanjca sa njim. Cetiri čaše sa visokim roza nožicama bile su aranžirane na srebrnom poslužavniku oko boce sa šampanjem. Upravo tada se pojavi Kolin kroz vrata spavaće sobe na drugom kraju galerije i polako im se približavao. Stajali su na uglu stola i posmatrali ga dok im je prilazio.

Kolin je bio kao nov. Obrijao se i oprao kosu šamponom. Odeća mu je bila čista i ispeglana. Besprekorno čista bela košulja pristajala mu je kao nikada ranije. Njegove tamne farmerice bile su čvrsto pripojene uz noge. Koračao je prema njima polako, sa nekim zburjenjem izraon na licu, svestan njihovih pogleda. Njegove tamne kovrdže sijale su po svetlom lustera.

»Dobro izgledaš,« rekao mu je Robert dok je Kolin bio još nekoliko stopa udaljen, a zatim doda iskreno, »Kao andeo.«

S engleskog: Ljubica Damjanov